

ČESKÁ PIRÁTSKÁ STRANA

Národní penzijní fond

Pracovní verze vize Národního penzijního fondu navržená Důchodovým týmem Pirátů

Zpracovali: Ing. Tomáš Martínek, poslanec, člen komise MPSV pro spravedlivé důchody
Ing. Lukáš Forýtek, člen komise MPSV pro spravedlivé důchody

Obsah

Shrnutí	2
Principy fungování Národního penzijního fondu	3
Zřizovatelem a garantem Fondu je stát	3
Přehlednost a srozumitelnost	3
Zhodnocení prostředků - bezpečné státní investice	3
Vyplácení naspořených prostředků	4
Vklady prostředků	4
Schéma možnosti volby občanů	5
SWOT analýza NPF	6
Tématické zdroje	7

Shrnutí

Piráti podporují možnost zřízení **státního důchodového fondu** (dále také **NPF - Národní penzijní fond**) s osobními konty poplatníků sociálního pojištění pro dobrovolné spoření nad rámec povinného sociálního pojištění částečně inspirovaného Norskem či Švédskem. Fond by měl být veden u ČNB. Fond by měl být spravován státní institucí (pravděpodobně zřízenou institucí pod MPSV nebo přímo ČSSZ). Výnos z fondu by měl být alespoň ve výši inflace. Prostředky vložené do státního fondu by měl garantovat stát do výše 100 % vkladu. Prostředky fondu by primárně sloužily pro financování potřeb průběžného důchodového systému, ale možné by byly i určité investiční aktivity. Pokud by občan chtěl využít naspořené prostředky ve státním důchodovém fondu před splněním podmínek řádného důchodu, mohl by vybrat pouze peníze, které vložil bez zhodnocení. Výjimkou s možností plné výše výběru by byly případy, kdy by chtěl střadatel využít dané prostředky na zajištění své vlastní potřeby bydlení, která je například v Belgii považována za čtvrtý pilíř zajištění na stáří. Peníze by mohl občan posílat jednoduše přímo na daný účet kdykoliv a mohl by na svůj účet také snadno poukázat přeplatek na sociálním pojištění. Zaměstnavatelé by mohli prostředky vložené do státního důchodového fondu svým zaměstnancům odečíst od základu daně.

Vytvoření státního důchodového fondu v rámci 1. pilíře je prvním krokem k možné důchodové reformě. Plně příjmově zásluhový Národní penzijní fond by mohl být vhodným doplňkem solidárního průběžně financovaného důchodového systému.

Fond by měl podléhat vysokým nárokům na transparentci - jako je průhledné hospodaření a závazné nominační postupy pro jmenování vedení fondu a kontrolní orgány. Vklady ve fondu budou předmětem ochrany soudní moci tak, aby nebyly v budoucnu znárodnitelné či nebylo možné je vyvést.

Principy fungování Národního penzijního fondu

Zřizovatelem a garantem Fondu je stát

Oproti současným soukromým fondům je myšlenka založení Národního penzijního fondu postavena na předpokladu, že Fond bude zřízen státem. Prostředky, které budou na Fond ukládány však budou odděleny od státního rozpočtu. Prostředky vložené do fondu bude jako zřizovatel garantovat stát do 100 % vkladu, obdobně jako nyní garantují vklady zřizovatelé soukromých penzijních fondů. Sřadatelé tak budou mít jistotu, že vlivem nepříznivého ekonomického vývoje o své vklady nepřijdou, stát pak bude mít povinnost nakládat s prostředky hospodárně a zhodnocovat je formou bezpečných investic. Vedení Fondu by mohlo připadnout Ministerstvu práce a sociálních věcí nebo přímo České správě sociálního zabezpečení, případně by byl zřízen patřičný orgán Národního penzijního fondu k tomu určený.

Přehlednost a srozumitelnost

Pro Českou pirátskou stranu je stěžejní, aby byl nově vzniklý fond přehledný a transparentní. Účet fondu by byl veden u České národní banky. Každý sřadatel by měl mít elektronický přístup přes IS fondu ke svému virtuálnímu osobnímu účtu, kde by měl přehled vložených prostředků v nominální hodnotě a historii zhodnocení na základě průměrného zhodnocení vkladů celého fondu (ten by měl být alespoň na úrovni inflace), dále limit pro zhodnocování prostředků, vypočtenou předpokládanou výši částky vyplácenou z konta po odchodu do důchodu i možnosti využití pro předdůchod. Zhodnocení prostředků na úrovni inflace by bylo každému sřadateli garantováno do celkové výše prostředků Kč 2 500 000,- (tedy obdobné sumy, kterou jsou pojištěny vklady Fondem pojištění vkladů; případně lze navázat na shodný limit - tedy 100tis. EUR). Prostředky nad daný limit by již neměly zhodnocení garantováno. Pro informování by mohl být využit také elektronický Portál občana.

Zhodnocení prostředků - bezpečné státní investice

Stát by mohl prostředky sřadatelů zhodnocovat několika způsoby. Jednou z možností je nákup výhodných státních dluhopisů s úrokem nad inflací určených přednostně pro nákup Fondem (obdobně jako Dluhopisy Republiky, konkrétně tzv. protiinflační dluhopis s pohyblivým úrokem kopírujícím vývoj spotřebitelských cen navýšeným o 0,5 p. b. ročně). Stát může poté prostředky použít například na dofinancování potřeb průběžného pilíře apod. Další možností by bylo poskytování půjček státu s úrokem nad inflací na základě rámcových smluv nebo přímé smluvní financování investičních akcí státu (výstavby infrastruktury, sociálního bydlení, těžba přírodního bohatství /např. lithia/ apod.) opět s úrokem nad úrovní inflace. Především bytová výstavba pod dohledem státu nebo samospráv by mohla být efektivním způsobem využití nadbytečných prostředků fondu. Pokud by ve fondu byly další nevyužité prostředky ve vyšší míře, lze zvážit i další možnosti bezpečných investic.

Vyplácení naspořených prostředků

Po dosažení věku s nárokem na důchod bude střadatelům vyplácena průběžná výplata, omezená na maximální měsíční částku se zhodnocením. To platí i v případě, že bude osoba i nadále pokračovat v pracovní činnosti a do průběžně financovaného důchodu zatím nevstoupí. U náročných a rizikových profesí by mohly být využity prostředky pro dofinancování nákladů na odchod do předdůchodu. V souvislosti s tím, by u těchto profesí měla být zvýšená odpovědnost zaměstnavatelů, kteří by mohli do NPF přispívat i povinně. Prostředky se zhodnocením by byly vypláceny i v případě zajištění vlastní bytové potřeby střadatele a to kdykoliv po dobu spoření. Střadateli je možné na požádání prostředky vyplatit kdykoliv po dobu spoření (tedy do dovršení věku pro odchod do důchodu - cca 65 let), avšak bez zhodnocení. Pravidelně by se také prováděl výpočet aktuální maximální výše (doživotního valorizovaného) důchodu z osobního účtu na základě aktuální částky na účtu a předpokládané průměrné délky dožití. Aktuální výše důchodu zprvu stále roste, protože na účtu přibývají prostředky a současně se zkracuje délka dožití.

Příklad výpočtu prováděného při začátku pravidelného čerpání prostředků a při každoroční aktualizaci výše na základě aktuálního zůstatku a předpokládané délky dožití:

Osoba, která má na svém osobním účtu 2 400 000 Kč a předpokládanou délku dožití 20 let, má aktuální částku vyplácenou ze svého konta u NPF ke svému důchodu:

$$2\,400\,000 / (20 \cdot 12) = 2\,400\,000 / 240 = 10\,000,- \text{ Kč}$$

Další možností pro využití prostředků se zhodnocením střadatelů, kteří ještě nejsou v důchodu, by mohla být možnost asignace měsíčních výplat části prostředků rodičům či prarodičům střadatele, kteří již pobírají důchod. Tím by se také mohla posílit mezigenerační solidarita a silnější zajištění potřeb seniorů v rámci rodiny. Lze také zvážit osvobození výnosů fondu od daně z příjmu.

Vklady prostředků

Prostředky vkládané na účet Národního penzijního fondu budou omezeny maximální výší 25 % mediánové mzdy ročně (tedy dle mediánové mzdy na konci roku 2018 cca 88 000,- Kč, částka by se každý rok valorizovala, limit by měl být společný i pro soukromé doplňkové penzijní spoření se státním příspěvkem s případnou možností kombinace) a to i v důchodu (lze zvážit možnou uznatelnost jako daňové náklady zaměstnavatelů nebo pro snížení daňového základu střadatele). Osoby, které by začaly spořit po 15. roku života, by měly možnost zpětně dospořit prostředky do svého konta - limit počítán od dovršení 15 let. Střadatel by měl možnost do fondu přispívat i nad rámec stanoveného maxima, avšak prostředky vložené nad rámec maximálního vkladu by nebyly úročeny do té doby, než by se dané prostředky započítaly do daného ročního limitu. Prostředky by se mohly vkládat bankovním převodem či poukázkou, kde by se platba na účet NPF párovala k osobnímu kontu střadatele například pomocí variabilního symbolu, kterým

by mohlo být rodné číslo. Existovala by zde i možnost poukázání přeplatků na sociálním pojištění. Mezi další možnost vkladu řadíme také dědictví nevyčerpaných prostředků zesnulého střadatele, kdy budou nevyčerpané prostředky včetně zhodnocení převedeny na osobní účty v NPF dědicům. Pokud dědic odmítne převod do svého osobního účtu v NPF, bude v rámci dědického řízení vyplacena nominální hodnota prostředků bez zhodnocení. Vklady prostředků by měly mít obdobné daňové výhody pro střadatele i zaměstnavatele jako tomu je nyní u doplňkového penzijního spoření. Do stanoveného limitu by mohli spořit se zhodnocením na svém osobním kontě také důchodci, kteří by si tak navyšovali své měsíční výplaty z fondu, které by se každoročně přepočítávali na základě zůstatku konta a předpokládané délky dožití. Pro navýšení prostředků na svém účtu ve fondu lze u důchodců zvážit také zavedení možnosti dodatečného vkladu prostředků formou zpětné hypotéky poskytované státní institucí.

Schéma možnosti volby občanů

Lidé, kteří si budou chtít sami spořit na důchod se státním příspěvkem, budou mít dvě možnosti

**Soukromé fondy doplňkového
penzijního spoření**

- existují již dnes
- stát střadatelům v rámci soukromých fondů měsíčně přispívá
- riziko úpadku fondů v dobách ekonomické krize
- prostředky ve fondu garantovány provozující společností, výnos nemusí být zaručen
- možnost využití pro vyplácení předdůchodu
- možnost daňových zvýhodnění

**NPF
Státní důchodový fond**

- fond veden v České národní bance
- spravován státní institucí (např. ČSSZ)
- výnos fondu alespoň ve výši inflace
- prostředky vložené do fondu garantované státem do výše 100 %
- možnost výběru naspořených peněz před splněním důchodového věku – na řešení vlastní potřeby bydlení nebo bez zhodnocení
- možnost využití pro vyplácení předdůchodu
- možnost daňových zvýhodnění

SWOT analýza NPF

	POMOCNÉ (k dosažení cíle)	ŠKODLIVÉ (k dosažení cíle)
VNITŘNÍ (atributy fondu)	STRENGTHS (silné stránky) <ul style="list-style-type: none"> • stabilita - státem garantované prostředky střadatelů • přehlednost - elektronický přístup ke svému virtuálnímu osobnímu účtu • dobré zhodnocení vložených prostředků • nízké náklady na provoz • flexibilita spoření v závislosti na životní situaci střadatele • podpora vlastního bydlení - výplata prostředků se zhodnocením pro vlastní bytové potřeby 	WEAKNESSES (slabé stránky) <ul style="list-style-type: none"> • neschopnost státu spravovat prostředky • náklady spojené s vytvořením fondu • administrativní náročnost vytvoření
VNĚJŠÍ (atributy prostředí)	OPPORTUNITIES (příležitosti) <ul style="list-style-type: none"> • větší zajištění vkladů střadatelů vůči událostem na finančních trzích • snížení vysokého státního příspěvku střadatelům pro soukromé fondy (přirozenou cestou úbytku střadatelů v neefektivní soukromé sféře) • efektivnější financování státních investic a správy dluhu • větší nezávislost ČR na ratingu • větší manévrovací prostor v dobách ekonomické recese 	THREATS (hrozby) <ul style="list-style-type: none"> • korupce – rozkrádání státních prostředků • špatné investice státu – nedostatečné zhodnocení vkladů • možná nedůvěra lidí ve státem spravované fondy – lidé budou nadále upřednostňovat soukromé fondy

Tématické zdroje

Parlamentní institut, říjen 2018: Stručný přehled důchodových systémů v zemích EU
<http://public.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=152994>

MPSV ČR: Pojistněmatematická zpráva o důchodovém pojištění 2017
https://www.mpsv.cz/files/clanky/32894/Pojistnematemacka_zprava_o_duchodovem_pojisteni_2017.pdf

Národní rozpočtová rada, říjen 2018: Zpráva o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí
<https://unrr.cz/wp-content/uploads/2018/10/Zpr%C3%A1va-o-dlouhodob%C3%A9-udr%C5%BEitelnosti-ve%C5%99ejn%C3%BDch-financ%C3%AD.pdf>

Fiala, Potůčkova komise: Alternativa k navrhovanému zvýšení státní podpory ve 3. pilíři
<http://duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2014/07/Fiala-T.-Alternativa-k-navrhovan%C3%A9mu-zv%C3%BD%C5%A1en%C3%AD-st%C3%A1tn%C3%AD-podpory-ve-3.-pil%C3%AD%C5%99i-30.-%C4%8Dervence-2014.pdf?fbclid=IwAR18v3MEXfTBNwQfWWWUTNeyWURszERJ3JdRQalrhCvDi9p09-K18rXQAlS>

Vláda ČR, 2017: Penzijní reformy
<https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Penzijni-reformy.pdf>

Bezděková komise, 2005: Závěrečná zpráva Výkonného týmu expertní skupiny pro důchodovou reformu
https://www.mpsv.cz/files/clanky/2235/zaverecna_zprava.pdf

Potůčkova komise: Závěrečná zpráva o činnosti odborné komise pro důchodovou reformu v letech 2014-2017
<http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2017/09/Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%A1-zpr%C3%A1va-o-%C4%8Dinnosti-OK-pro-DR.pdf>

Vostatek, VŠFS, leden 2018: Návrh na malou a velkou důchodovou reformu včetně navazujících reforem pojistného, daně z příjmů, rodinných dávek a dávek na bydlení pro seniory
<https://redmine.pirati.cz/attachments/download/2376/Vostatek%202018%20Mal%C3%A1%20a%20velk%C3%A1%20d%C5%AFchodov%C3%A1%20reforma%20atd.pdf>

Vostatek, VŠFS, listopad 2018: Vize české důchodové reformy
<https://redmine.pirati.cz/attachments/download/2378/Vostatek%20Vize%20%C4%8Desk%C3%A9%20d%C5%AFchodov%C3%A9%20reformy%20z%C3%A1%C5%99%C3%AD%202018.pdf>
<https://redmine.pirati.cz/attachments/download/2380/Vostatek%20Vize%20%C4%8Desk%C3%A9%20d%C5%AFchodov%C3%A9%20reformy.pdf>